

เทศน์เช้า วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เห็นไหม กระแสโลกมันท่วมท้น โลกนี้ไม่มีวันเต็ม มันพร่องอยู่เป็นนิจ แล้วเราก็เกิดกับกระแสโลก เราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนะ เราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันมีบุญกุศลขนาดไหน คนเกิดมาเหมือนกัน แต่ความคิดคนไม่เหมือนกัน คนเกิดเหมือนกัน แล้วเราก็คิดถึงกระแสโลก “ประชาธิปไตยต้องมีสิทธิเสรีภาพ ต้องมีความเสมอภาค ต้องมีความเท่ากัน” มันเสมอภาคตรงไหนล่ะ มันเสมอภาคถ้าคนมันมีคุณงามความดีในหัวใจ มันคิดเป็นทำเป็น มันคิดได้ทำได้ แต่คนถ้าไม่มีคุณธรรมในหัวใจ มันเอาสีข้างเข้าเถลไถลไปทั้งนั้นแหละ นี่ปัญหาสังคม

ถ้าปัญหาสังคมเป็นแบบนี้ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเอามาตรฐานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นมาตรฐานนะ ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๙ คุณธรรม ศีลธรรม นี่เอามาตรฐานนั้น

เราเกิดมา เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรายอมรับ เรายอมรับรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง เป็นรัตนตรัย เป็นแก้วสารพัดนึก นึกสิ่งใดก็ได้ อย่างนั้น นึกเวลานึกทำคุณงามความดีใจ ถ้าคุณงามความดีมันได้มากได้น้อยขนาดไหน เวลาหลวงตาท่านพูดนะ ศาสนาเราเปรียบเหมือนห้างสรรพสินค้า เวลาเข้าไปห้างสรรพสินค้า ของมีราคา มีสูงส่งขนาดไหนก็มี ของเด็กเล่นก็มี มันอยู่ที่วุฒิภาวะคนเข้าไปแล้วมันจะหยิบฉวยสิ่งใดติดไม้ติดมือมา

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเวลาใครดูถูก ใครดูถูกถึงความเชื่อของเรา เราก็สะเทือนใจทุกคนแหละ แต่เวลาเราทำกันเอง เราทำกันเอง เราทำกันเองเพราะอะไรล่ะ เพราะกิเลสมันบังตาไง กิเลสมันบังตา มันทำไปคิดว่าความลับไม่มีในโลกหรอก อยากรู้อย่างไร คนทำมันก็รู้อยู่แล้วแหละ ถ้าคนทำมันรู้อยู่แล้ว สิ่งนี้มาตรฐานของใครล่ะ? ก็มาตรฐานของกิเลสไง มาตรฐานความเห็นแก่ตัว

แต่ถ้ามาตรฐานของธรรม คุณติ ปิดทองหลังพระๆ ครูบาอาจารย์เราท่านทำคุณงามความดี ทำความดีที่ไหนล่ะ บอกว่าเวลาทำคุณงามความดีทิ้งเหวๆ ทิ้งเหวอย่างไร? ทิ้งเหวก็ไม่หวัง

ผลตอบแทนไง ทำคุณงามความดีเพื่อสังคม ทำคุณงามความดีเพื่อคนอื่น แต่ผลตอบสนองมัน กลับเข้ามาหัวใจใจ กลับมาหัวใจ กลับเข้ามาหัวใจเพราะมีอำนาจวาสนาบารมีไง อำนาจวาสนาบารมีเกิดจากไหนล่ะ บางคนมีเงินทองมหาศาล แต่เขาตระหนี่ถี่เหนียวของเขา เขาร่ำรวยมหาศาลเลย แต่เขาไม่มีบารมี ไม่มีใครสนใจเขา แต่คูสิ คนจนผู้ยิ่งใหญ่ คูสิ คูหลวงตาขึ้นมา ท่านมีสิ่งใดเป็นสมบัติของท่านบ้าง สมบัติส่วนตัวของท่านก็บริวาร ๘ เท่านั้นแหละ นอกนั้น เป็นสมบัติของสงฆ์ สมบัติสาธารณะ สมบัติกลาง ท่านหามาเพื่อประเทศชาติ เวลาท่านทำไปๆ ท่านบอกท่านทำลูกศิษย์ท่านบอบช้ำๆ เวลาคนที่จิตใจเป็นธรรม เราก็แสวงหามาเกื้อกูลท่าน เพื่อเป็นความปรารถนาของท่าน เพื่อความเป็นผู้นำของท่าน เราก็ตอบสนองท่าน

เวลาท่านพูดออกมาสะท้อนใจนะ “เราทำลูกศิษย์ของเราให้บอบช้ำ เราทำลูกศิษย์ของเราให้บอบช้ำ” บอบช้ำเพราะอะไรล่ะ บอบช้ำเพราะมันมีหัวใจ มันบอบช้ำเพราะมันเคารพครูบาอาจารย์ บอบช้ำเพราะเราชวนขวยแสวงหามาเพื่อท่านนะ เพราะอะไร เพราะเรามีมากมีน้อย เราก็ชวนขวยของเรา

“เราทำให้ลูกศิษย์ของเราบอบช้ำ” แล้วเวลาท่านเทศน์ว่าการบอกให้เสียสละทานๆ ท่านบอกว่าพูดถึงคนที่มันไม่ให้ พูดถึงคนที่มันมีแต่มันไม่ช่วยเหลือใคร พูดถึงคนที่มันมีแล้วมันแสวงหาไว้ใช้ของมันคนเดียว สิ่งนั้นมันควรจะช่วยเหลือคนอื่นบ้าง เวลาท่านพูดเพราะสังคมมันหลากหลายใช้ใหม่ คนเรา ชุมชนมวลชนอยู่ด้วยกัน มันอยู่ด้วยกันมันก็มีคนคิดแตกต่างกันไป เวลาผู้นำท่านพูด ท่านพูดสิ่งที่ดีๆ ให้อันที่หัวใจดีงามมันเจ็บช้ำ แต่ให้อันที่หัวใจมันคือด้านมันเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ไง แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตัวมันเองไง นี่มันสะท้อนกันไปหมด ใจ มันสะท้อนกันไปหมด ถ้ามันสะท้อนเพราะอะไร เพราะให้อันที่ความมักมาก อยากใหญ่อยากโต ก็แค่นั้นเอง มันจะใหญ่ขนาดไหนวะ มันเล็กกว่าโลงทั้งนั้นแหละ มันจะยิ่งใหญ่มากไหนมันก็เล็กกว่าโลงทั้งนั้นแหละ

ความยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่ในหัวใจ ถ้าหัวใจมันเป็นธรรม คูสิ เทวดา อินทร์ พรหมยังต้องมาพึ่งเทศน์ เทวดา อินทร์ พรหมท่านยังหาทางออกไม่ได้ ท่านยังแสวงหาครูบาอาจารย์ของเรา อริยสัจๆ สัจจะมันเป็นอย่างไร ความพ้นทุกข์ ความแสวงหาทางออก ธรรมะมันอยู่ที่นี้ไง ธรรมะมันอยู่ที่สัจธรรม อยู่ที่ธรรมโอสถที่มันชุบชโลมหัวใจของสัตว์โลกนะ

เวลาปฏิสนธิจิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดมาอย่างใดก็แล้วแต่ มันมีทุกข์ประจำธาตุขันธ์ของมันมา แล้วมีสิ่งใดละที่จะไปปลดเปลื้อง สิ่งใดที่จะไปสงเคราะห์หัวใจของคน

หัวใจของคน เวลาศึกษามาแล้วกิเลสมันก็พาศึกษา ศึกษาแล้วมันก็ไม่เชื่อถือ มันก็ไม่ศรัทธา เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านทำเรื่องหัวใจของท่านจนสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา แล้วท่านทำให้น่าเชื่อถือศรัทธา พอเวลามันเชื่อถือศรัทธามันก็เป็นผู้นำชักนำให้คนเข้ามาศึกษา ให้คนเข้ามาประพฤติปฏิบัติ ทั้งๆ ที่เราต้องการ เราต้องแสวงหา เหมือนเราเป็นคนที่ถูกขี้ที่ยาก เราต้องการปัจจัยเครื่องอาศัยสำหรับหัวใจของเรา แต่เราก็ไม่กล้าจับต้องไปสิ่งใดเลย เพราะเรากลัวโดนหลอก เรากลัวว่ามันจะไม่มีความจริง เรากลัวว่ามันจะไม่สมความปรารถนา มีครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงของท่าน แล้วท่านชี้แนะเรา ท่านชักนำพวกเราอยู่นี่ไง

แล้วชักนำพวกเรา ถ้าเราทำ เวลาทำ จะทำมากทำน้อยขนาดไหน ผลมันเข้าไปสู่หัวใจทั้งนั้นแหละ หัวใจอย่างไร เราจะเสียสละมากน้อยเท่าไร อำนาจวาสนาบารมีก็อยู่ที่ใจนั้น ถ้าเราประพฤติปฏิบัติไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ สิ่งที่เราทำมาๆ พระโพธิสัตว์ๆ ท่านได้สละมากก็เพื่ออำนาจวาสนาบารมี เพื่อหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นเพื่อประโยชน์กับใครละ ใครทำมาทำน้อยมันก็เข้าไปสู่หัวใจทั้งนั้นแหละ แต่ให้มันทำเป็นผลบวก ผลบวกคือไม่ไปขัดหูขัดตาใคร

แต่การทำคุณงามความดี คุณงามความดีโดยที่เราไม่ปรารถนาสิ่งใด ทำคุณงามความดีทั้งหมด แต่ในเมื่อเป็นกิเลสๆ กิเลสมันก็ไม่เชื่อทั้งนั้นแหละ มันไม่เชื่อหรือกว่าคนทำความดีจะเป็นความดีจริง แต่เราก็ทำของเรา ทำของเรา ทำของเราเพื่อหัวใจของเรา หัวใจเป็นพยานไง จิตใจของเรามันเป็นพยานว่ามันมีเลศนัยหรือเปล่า หัวใจนี้มันเรียกร้อง มันแสวงหาอะไร มันยืนยันจากหัวใจของเราไง ถ้าหัวใจมันเป็นจริง ถ้ามันเป็นจริงมันก็เป็นจริงของเรา เราทำเพื่อหัวใจ

ฉะนั้น เวลาคนเรา คนที่มีอำนาจวาสนาบารมีเขาจะมีศักดิ์ มีสัจจะ คุณิ เวลาหลวงตาท่านพูด ท่านพูดคำไหนคำนั้น มันเป็นศักดิ์ หินหัก ต่อกันไม่ได้อีกเลย ลองได้ปักใจแล้ว ลองได้ตัดสินใจแล้วต้องเป็นอย่างนั้น แล้วถ้าเป็นอย่างนั้น คุณิ เวลานั่งตลอดรุ่ง เวลานั่งภาวนาๆ “ทำไมกิเลสมันมาขุมมาแห่ อย่างนี้ต้องนั่งตลอดรุ่ง” แล้วก็นั่งตลอดรุ่งเลย อดอาหารก็เหมือนกัน อดอาหาร เป็นพระหนุ่มๆ เวลาเช็ดบาตรยังไม่เสร็จเลย มันอยากกินอีกแล้ว “เอ๊ะ! ทำไมไม่เป็นแบบนี้

ถ้าเป็นแบบนี้ "ไม่กินข้าว" ผู้กับกิเลส พอมันตั้งสัจจะผู้กับมัน พอผู้กับมัน มันก็เป็นผล มันเป็นผล

อย่างของเรา เราทำตามเขา เราไม่ได้มีกิเลสมาผูกมาเหยในใจ เห็นว่าอดอาหารเป็นประโยชน์ เราก็ออดตามเขาไป แต่เวลาของเรากิเลสมันผูกมาเหย มันทำทนาย พอมันทำทนาย เราตั้งสัจจะผู้กับมัน พอผู้กับมัน มันเกิดการปะทะกัน เวลาเกิดการปะทะกัน ธรรมชนะ พอธรรมชนะ มันก็มีความภูมิใจ มันมีความภูมิใจ มันมีกำลังฮึกเหิม มีการกระทำ มันก็เอาตัวรอดมาได้ เวลาถ้ามีสัจจะ คนที่จะมีคุณธรรมมันต้องมีสัจจะ มันมีสัจจะก่อน เพราะถ้ามีสัจจะแล้วมันถึงตั้งเวลาเดินจงกรมก็ได้ ตั้งเวลานั่งสมาธิก็ได้ ตั้งเวลาทำอะไรก็ได้ เวลาตั้งเวลาทำแล้วมันทำด้วยพิธีกรรม แต่มันยังไม่เกิดมรรคเกิดผล เพราะเราตั้งเวลาทำ เราทำเพื่อเป็นขันติธรรมเพื่อต่อสู้กับมัน มันยังไม่เกิดมรรคมีผล

แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมาแล้วมันมีแพ้มีชนะนั่นนะ เวลามันชนะขึ้นมา สัจธรรมมันชนะ ธรรมโอสถมันขโลมหัวใจ โอ๊ย! มันมีความสุขขนาดไหน เวลากิเลสมันบีบรัดเรา เวลากิเลสมันข่มขี้ในหัวใจ มันทุกข์ขนาดไหน แล้วสิ่งนี้เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันตสิกขุโกลกับหัวใจดวงนั้น ผู้ที่มีสัจจะ ผู้ที่มีสัจจะเขามีความจริง พอมีความจริงมีการกระทำขึ้นมามันก็เป็นสัจจะความจริง

ร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม ร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม

ร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม ไม่ใช่ไปหาผลประโยชน์จากเขา ไม่ใช่ไปกว้านเขาเอามาเป็นเบี้ยล่าง เรียกร้องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม เพราะมันไม่จำเป็นว่าเอ็งต้องรู้ ไม่จำเป็นว่าเอ็งต้องรู้หรอก เพราะมันเป็นปัจจัยตั้ง มันเป็นสันตสิกขุโกล เพราะมันไม่มีใครจะมาเสริมค่าด้อยค่ากับใจดวงนี้ได้ ไม่มีใครทำให้จิตใจดวงนี้สั่นไหวไปกับใครได้ มันเป็นสัจจะ เพราะคนมีสัจจะ มีสัจจะมันก็ต้องทำความจริงขึ้นมาไง ถ้าทำความจริงขึ้นมาก็เป็นความจริง นี่สัจธรรม

คนที่มีคุณธรรมเขามีสัจจะ ถ้าไม่มีสัจจะเขาจะเป็นอย่างนี้ได้ไหม เขาทำน้อฉลาดได้ไหม น้อฉลาดเล่ห์กล ปลิ้นปล้อน กะล่อน มันไม่เป็นความจริงสักอย่างเลย

ถ้าเป็นความจริง คุณติ มาตรฐานของธรรม ศีลธรรม ศีล แก่มุสา สิ่งที่ได้มาได้มาด้วยความบริสุทธิ์หรือเปล่า สิ่งที่ได้มาได้มาอย่างไร แล้วเอาคำพูด เอาสิ่งที่ไม่เป็นความจริงไปรายงาน

ท่าน แล้วให้ท่านพูดต่อเนื่องไป “สัตย์ทุกอย่างกระโดดกำแพงเข้ามา สัตย์ทุกอย่างมันผูกขึ้นมา กลางวัด สะอาดบริสุทธิ์ ได้มาด้วยความสะอาดบริสุทธิ์”

เพราะอะไร เพราะท่านมีสัตย์ใจ นี้ไง หัวอกตรม หัวอกตรมนะ หน้าขึ้นตาบาน แต่หัวอกตรม ถ้าผลเรื่องสังฆกรรมก็สังฆกรรมนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีเทวทัต เทวทัตเกิดมาเป็นลูกพี่ลูกน้อง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นลูกของพระเจ้าสุทโธทนะ เทวทัตเป็นลูกของสุปปพุทธะ สุปปพุทธะเป็นน้องชายของพระเจ้าสุทโธทนะ เกิดมาก็เกิดมาเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน เกิดมาก็เป็นลูกพี่ลูกน้องนะ แล้วมาบวชนะ มาบวชเป็นอาจารย์กับลูกศิษย์ มันก็สายบุญสายกรรมไง ถ้ามองเป็นผลของวิญญูะ เป็นเพราะสายบุญสายกรรม

หลวงตาเราท่านสร้างคุณงามความดีมาเยอะ แต่สุดท้ายท่านทำคุณงามความดีมา ท่านก็มีคนมาอาศัย มาแอบอิงเยอะ เวลาแอบอิง ถ้าดีก็ดีไป อย่างเช่นหลวงปู่สิงห์ทอง หลวงปู่ตี คุณความประพฤติของหลวงปู่สี หลวงปู่ตี เราชื่นชมท่านมาก ชื่นชมท่านมากนะ ชื่นชมท่านมากเพราะหลวงตาท่านพูดเองว่าท่านเป็นเศรษฐีธรรม แล้วเราก็เชื่อท่านด้วย เชื่อท่านเพราะว่าสัตย์ พฤติกรรมของท่าน เขาจะไปทางไหนก็แล้วแต่ สังคมมันจะแหวกแหลวงขนาดไหน ท่านจะมีจุดยืนของท่าน จุดยืนของท่านคือเคารพหลวงตามาก เพราะลูกคนใดก็แล้วแต่ พ่อแม่เลี้ยงดูมา พ่อแม่ให้การศึกษา พ่อแม่เป็นคนชี้หน้า พ่อแม่เป็นคนเปิดตาให้ “พ่อแม่ครูจารย์” มันจะซาบซึ่งในหัวใจไหม

หลวงปู่ตีท่านศิโรราบกับหลวงตา ศิโรราบเลย “ตีเอ๊ย! เราจะกั๊กก้อนเกลือกินกันวะ เรา จะหาเงินช่วยชาติ เราจะกั๊กก้อนเกลือกิน” คำนี้หลวงตาพูดกับใคร ไม่พูดกับใครเลย พูดกับหลวงปู่ตีองค์เดียว องค์อื่นท่านพูดของท่านเป็นเรื่องปกติ แต่ที่เราจะกั๊กก้อนเกลือกินด้วยกัน มันหัวใจเดียวกันไง มันหัวใจเดียวกัน มันมีคุณธรรมเหมือนกัน มันพูดกัน พูดกันคำชาวบ้านนี้แหละ “เราจะกั๊กก้อนเกลือกิน”

มันเป็นไปไม่ได้หรอกที่ว่าครูบาอาจารย์เราระดับนี้จะไม่ได้อยู่มีกิน มันเป็นไปไม่ได้ แต่คำว่า “กั๊กก้อนเกลือกิน” ในบ้านของเรา เราทุกข์เราจน เรารักกันจริง เราจะกั๊กก้อนเกลือกินกัน เราทุกข์เราจนด้วยกัน เราก็จะไม่ทิ้งกันนะ เราไปไหน เราไปเจอสภาพสิ่งใด เราก็จะไม่ทิ้งกันนะ ท่านพูดกับหลวงปู่ตีองค์เดียว แต่องค์อื่นท่านก็รักของท่าน ก็ลูกของท่านทั้งนั้นแหละ ท่านก็ดูแลมาทั้งนั้นแหละ แต่ท่านก็ต้องวัดน้ำใจว่าน้ำใจของใครมันจริงใจแค่ไหน เพราะคำว่า “คนที่

ปฏิบัติ” ถ้ามีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ มันมีคุณธรรมเพราะอะไรล่ะ ถ้ามันไม่ได้ชำระล้างกิเลส ไม่ได้ฆ่ากิเลส จะมีคุณธรรมขึ้นมาไม่ได้ แต่ถ้ามันจะมีคุณธรรมขึ้นมามันต้องมีการชำระล้าง มีการฟาดฟันกับกิเลส

คนที่ได้ชำระล้างได้ฟาดฟันกิเลสมาแล้ว เขาจะรู้ได้เลยว่ากิเลสมันแก่นของกิเลส มันเหนียวแน่นขนาดไหน แก่นของกิเลสทำให้เทวทัตสามารถฆ่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ แต่ทำไมประสบความสำเร็จเท่า นั้น แก่นของกิเลสมันสามารถทำให้ลูกฆ่าแม่ ทำให้ลูกน้องฆ่าเจ้านายเพื่อหวังผลประโยชน์ นี่แก่นของกิเลส ถ้าคนยังมีกิเลสอยู่ ถึงจะเป็นลูกศิษย์ จะเป็นอะไรก็แล้วแต่ มันก็มีกิเลสของมัน ต้องระวังตัว ไม่ให้เข้ามาใกล้หรือ

แต่เวลาหลวงปู่ตีท่านพูดเต็มปากเต็มคำเลย “ลิเอ๊ย! เราจะกั๊กก้อนเกลือกินกันนะ เราจะช่วยชาติด้วยกันวะ” คุณหลวงปู่ตีท่านทำดี ชีวิตไม่มีค่าเลยจริงๆ แล้วสังขารในหัวใจมีค่ามาก คุณธรรม ธรรมนี้เหนือโลก พ้นจากวัฏฏะนี้มีค่ามาก มันไม่มีค่าเท่ากับทองคำหรือ ทองคำจะก็ตันก็แล้วแต่ มันไม่มีค่าเท่าหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นมีค่ามาก

นี่พูดถึงหัวใจของคนที่มีธรรมนะ นี่ผู้ที่มีศรัทธา ถ้ามีศรัทธาจะเป็นความจริง แล้วแสวงหามา ถ้าหัวใจที่มีค่า แต่แสวงหาที่แสวงหาเพื่อตอบสนองครูบาอาจารย์ ท่านไม่ต้องทำก็ได้ หลวงปู่ตีไม่ต้องทำก็ได้ แต่เวลาท่านทำขึ้นมาท่านทำเพื่อเหตุใด เพราะจิตใจที่มันได้ชำระล้างกิเลสแล้ว มันมีศรัทธา มีคุณงามความดี มีสังขาร

เรื่องของโลก กระแสโลก โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ไม่มีอะไรคงที่หรือ เราจะได้ตำแหน่งแห่งหนใดมา เราไม่พลัดพรากจากเขา เขาก็ต้องพลัดพรากจากเราอยู่แล้ว แต่ถ้าเราได้ทำมาในหัวใจ เราได้ทำมาในหัวใจ อกุปปธรรมมันเป็นเนื้อเดียวกับหัวใจดวงนี้ มันจะเวียนว่ายตายเกิดไปไหน ถ้ามันยังไม่สิ้นสุดแห่งทุกข์มันก็จะไปกับใจของเรา มันเป็นสมบัติของเรา อัดตสมบัติใจ ธรรมแท้ๆ ใจ แล้วถ้ามันสิ้นสุดแห่งทุกข์ อันนี้มันสำคัญ มันสำคัญ ถ้ามันสำคัญแล้ว เราทำความคิดเหนือโลกมันจะไปกระทบกระเทือนใคร เช่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โคนเจ้าลัทธิต่างๆ เข้ามารบกวอน อันนั้นมันเป็นเรื่องโลกธรรม

แต่ถ้าเรามีความบกพร่อง เราทำสิ่งใด มันไปชักศึกเข้าบ้าน เพราะด้วยอะไรล่ะ ด้วยความมืดบอดใจ ด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยากไป แล้วก็อ้างท่านๆ เรื่องนี้สะท้อนมาก สะท้อนมาก เพราะท่านพูดกับเราส่วนตัวนะ บอกซื่อๆ สภาพอย่างนี้เห็นแล้วซื่อๆ แต่ท่านไม่พูดออกไป

พอซ็อกแล้วท่านเก็บไว้ กลืนเลือดแล้วก็ “เออ! ดี นี่แหละ ทำอย่างนี้ถูกต้อง” แต่พูดกับเราอีกเรื่องหนึ่ง พูดกับเรา เวลามาหาเรา พูดกับเราเรื่องนี้ก็อีกเรื่องหนึ่ง เราถึงมีความรู้สึกไง เราถึงมีความรู้สึก ความรู้สึกระหว่างที่ผู้ที่โดนแอบอ้าง ผู้ที่โดนลากเอาไปปู้ยี่ปู้ยำ ท่านมีความรู้สึกอย่างไร แล้วหัวใจอันยิ่งใหญ่เก็บไว้ข้างใน เก็บไว้ในหัวใจเล็กๆ หน้าจากก็ให้เข้ากัน “เสื่อพระโพธิสัตว์ เสื่อเทวดา ธรรมะไม่มีค่า” เอวัง